

MƏN BİR HƏZİN NƏĞMƏ İDİM

Şair Lətif Hüseynli ilə tanışlığımız 1982-83-cü illərə təsadüf edir. Əslən Gürcüstanın Muğanlı kəndindən olan Xudaverdi Qasımlı adlı istedadlı bir şair (Qardaşımın dostu idi) mənim şeirlərimə baxanda məsləhət bildi ki, (O vaxtlar Səməd Vurğun adına mədəniyyət sarayında tanınmış şair Xasay Cahangirovun rəhbərliyi ilə ədəbi birlik fəaliyyət göstərirdi.) o ədəbi mühitlə "qaynayıb-qarışım"...

Elə də oldu. Orada Lətif Hüseynli ilə bərabər, Əsrəf Veysəlli, Zirəddin Qafarlı, Rauf Qaraışiq, İbrahim İlyaslı kimi istedadlı şairlərlə də dostluğumu-zun bünövrəsi qoyuldu.

Təəssüflə qeyd etmək istədik ki, o günlərdən tanıdığımız, indi də əziz xatirələri hamımızın qəlbimizdə yaşayan istedad sahiblərindən Gülbala Meh-di, Zülfəli Zülfəliyev, Savalan Əhmədov, Əsgər Eyvazovlu, Qulam Feyzullayev, Mir Sabir, Adil Tahir, Xəlqi Oğuz, və başqa yaradıcı şəxslər indi haqq dünyasına qovusmuslar. Məkanları cənnət olsun!

Sonralar tanınmış şair Əsrəf Veysəllinin (Şəfiyevin) daha sonra gənc şair İbrahim İlyaslının rəhbərliyi ilə şəhər ədəbi ictimaiyyəti yenə də yığışar, maraqlı görüşlər, tədbirlər keçirilirdi...

Sevimli şəhərimizdə Poeziya evinin (Direktoru, AYB-nin Poeziya bölməsinin rəhbəri İbrahim İlyaslı), sonra AYB-nin Sumqayıt şəhər bölməsinin (İlk sədri mərhum şair Səbir Sarvan, indiki sədri şair Gülnarə Cəmaləddin) yaranması və bu gün də gördüyümüz ənənələrin daha gözəl şəkildə davam etdirilməsi sakinlər arasında istədi insanların çox olduğunu və ümumiyyətlə, bu şəhərdə yaşayanların incəsənətə, ədəbiyyata, xüsusən də poeziyaya ne-cə bağlı olduqlarının əyani göstəricisidir.

Azərbaycan ədəbiyyatının klassik nümunələrini, xüsusən də M. Ə. Səbirin, M. Arazın, Ə. Kərimin və başqa sevilən şairlərimizin şeirlərini Lətif Hüseynlinin dilindən çox eşitmişik. (Elə indi də) Öz şeirlərini çox nadir hallarda - dostların təkidi ilə oxuyurdu. Hafizəmizdə də elə o vaxtlardan özünə yer tutub onun şeirləri.

İlk baxısdan şairin daxili aləmi ilə tanış olmaq üçün o şeirlərindən və ya bəndlərdən bəzilərini sizlərə təqdim etmək istəyirik:

(Səndən danışram şeirindən)

... Səndən danışram, eh, belə-belə,
Gör necə özümü aldadıram ha...
Bir nağıl basladım mən bilə-bilə,
Xatirə nağılı, qurtaran deyil.
Sanki xatirələr qurtaran yerdən
Sənsizlik başlayır, sənsizlik daha.

Və ya;

Nağıl dolu yuxu gördüm yatmamış,
Qərç oldum eşq deryasına batmamış.
Əlim gedib yar əlinə çatmamış
Düsdüm həyat axınında sələ mən.

Yaxud;

Məndən bir uğurlu tale diləmə,
Əlimdən nə gəlir kəsüb eləmə,
İkimiz birlikdə "Yanıq kərəmə"
Köklənmiş bir həzin sazıq, şeirim.
Ay mənim arxasız yazıq şerim!

Başqa bir şeirdən;

Kimin ətəyinə əl uzatdımsa,
Əlim göydə qaldı, ətək çəkildi.

*Əyilən belləri sığalladılar;
Mənim düz belimə kömək çəkildi.*

İstedadlı insanlar üçün tənhalıq elə dövrün qaçğılarını çəkmək, mövcud vəziyyətlərə təhlil verərək çıxış yollarını arasdırmaq, doğru yolu göstərmək, yəni cəmiyyətlə münasibətdə olmaq deməkdir. Əminliklə deyə bilərik ki, şair dostumuz da belə istedad sahiblərindəndir. Bir az da bu səbəbdəndir ki, indiyə qədər üzlük üçün nə AYB-yə, nə də bir-birindən dəyərli şeirlərini kitab halında buraxdırmaq üçün kimsə müraciət edib.

91-cı illərdən əvvəl Azərbaycan nəsiyyatlarında Dövlət hesabına "Şairin ilk kitabı" seriyasından kitablar buraxılırdı və müəllifinə də yüksək qononar verilir (AYB-yə üzv olanlara ev, telefon çəkilişi və s. bu kimi dəyərləndirmələr olurdu). Heç o dövrlərdə də bizim bildiyimizə görə nə nəsiyyatla-ra, nə də redaksiyalara müraciət etməmişdir. Halbu ki, bütün sadaladıqlarımız onun halal haqqı idi. İndiyə qədər onun qəzet-jurnalda, almanaxlarda dərc olunan və ya efirlərdə səsləndirilən şeirləri də yalnız qaçığıkeş dostlarının sayəsində olmuşdur. Neçə ildir ki, bu kitabda cəm olan şeirləri davamlı olaraq ondan almağa çalışmışım axır ki, bizim istəyimizlə nəticələndi...

Xalq şairi B. Vahabzadənin "Dünya fırlanır axı" şeirinə cavab olaraq qələmə aldığı (ixtisarla verdiyimiz) bu nümunə və ya istənilən şeiri onun yaradıcılığı haqda söylədiyimiz fikirlərin təsdiqi kimi də dəyərləndirilə bilər;

*Zalım zalımlığında, fağır fağırlığında,
Kimsəsizin dərdləri özü ağırlığında.
Həyat həyat yerində, nağıl nağıllığında;
Mən aldatma, ustad, dünya fırlanır axı.*

*Fırlansaydı bizim də "həyatə" gün dşərdi,
İmkanlarla istəklər üst-üstə çin düşərdi.
Haqq-ədalət deyirlər; o yalandı, o şərdi!
Mən aldatma, ustad, dünya fırlanır axı.*

*Əsrin əvvəllərindən tökülən şəhid qanı
Hələ də qan içində boğur Azərbaycanı.
Görüm lənətə gəlsin bu yazını yazanı,
Mən aldatma, ustad, dünya fırlanır axı.*

*Siyasət aləmində yüzünü fırladırlar,
Qatlayıb neçə mərdin dizini, fırladırlar.
Dünyanı fırladanın özünü fırladırlar,
Mən aldatma, ustad, dünya fırlanır axı,*

Budur, dəyərli oxucular! İndi sizin qarşınızda duran bu nümunələr respublika ədəbi mühitində az tanınan, amma öz dəsti-xətti ilə fərqlənən şair Lətif Hüseynlinin hamımızda ərmağanıdır. Yalançı təriflərdən xoslanmayan dostumuzun həqiqətə, səmimiyyətə olan sayğısını bildiyimizdəndir ki, üreyimiz-dən keçən fikirlərin bir qismini sizlərlə bölüşməkdən çəkinmirik.

Tarix boyu başı belələr çəkmiş yurdumuzun kədəri, bu məhrumiyətlərin səbəbləri, ata-ana, ailə-övlad məhəbbəti, düzlük, sədəqət carçısı olmaq, Uca Tanrıya bağlılıq və s. kimi müqəddəs duyğular yaddaşımızda izlər buraxan bu şeirlərin qayəsini təşkil edir. Cəmiyyətimizin, ümumiyyətlə, insanlı-ğın, estetik dəyərlərimizin inkişafına mane olan ünsürləri, eləcə də dünyamızın gələcəyi naminə sünilikləri, davranışları və əməlləri ilə bu dəyərlərə kölgə salan üzdəniraqları qamçılamaq işində də elə bil ona Cəlil Məmmədquluzadənin, Mirzə Ələkbər Sabirin "suuy sıçrayıb";

*İki çaqqal bir-birini öydülər,
Əlbir olub haqqı yaman əydilər.
Neçə filin xatirinə dəydilər;
Nədi, nədi ulamağı bacarmır.*

*Yanlarına cəm oldular tülkülər,
Yeyib-içib dəm oldular tülkülər.
Zürafəyə lağ eləyib güldülər:
"Bu ki, quyruq bulamağı bacarmır".*

*Ar-abırını quru ada satdılar,
Yaxşılari yamanlara qatdılar.
Qoca şirə atmaca da atdılar;
Daha meydan sulamağı bacarmır.*

Yaxud;

*Qarqaraya bağlanmış it,
Qulaqları dağlanmış it,
Hür, yaxşı, hür.
De ki, bu ev-əşik,
Bu həyat-baca mənimkidi.
De ki, bu nağıl dolu
Həyat-tapmaca mənimkidi,
Hür, yaxşı, hür.
Çöldə, bayırda qalmaqdan
Bir həyatda qalmaq yaxşıdı.
Küçə iti olmaqdan
Ev iti olmaq yaxşıdı,
Hür, yaxşı, hür.
Hər yetənə yol verməzlər,
Hürməyəne yal verməzlər.*

"Görünən dağa bələdçi nə lazım" - deyib atalarımız. Bizim qənaətimizə görə onun şeirləri "öz-özünü təbliğ edən" və sevdiren poeziya nümunələridir;

*Mənlü günlərində ağlama, qızım,
Axı, bu günlərə cavabdehəm mən.
O kiçik qəlbini titrədə bilən
Sevinçə, kədərə cavabdehəm mən.*

*"Dərslərini oxu" demişəm sənə,
Niyyə bulud kimi dolmuşan yenə?
Bircə dərs oxumaq düşür öhdənə,
Fikir ver, nələrə cavabdehəm mən.*

*Kimsə "mənəm" deyib oxuyur meydan,
Silaha sarılıb hey deyir qan-qan.
Nigarın qalmışam qoca dünyadan;
Yerlərə, göylərə cavabdehəm mən.*

Oxuduqca adama elə gəlir ki, şairin yaradıcılığı dövrümüzə, cəmiyyətimizə bir güzgüdür. Nizami Gəncəvinin "İskəndərname"sindəki "Güzgü qa-yırtırma"sı məsələsində də dahi şairin əsas ideyası elə cəmiyyətin hər bir üzvünün bir-biri üçün güzgü rolunda olması ideyası idi...

Dəfələrlə görüşüb söhbət etmişik, ədəbi müzakirələrimiz olub ... Görməyəndə də surəti gözümün önündə canlanıb; kədərli, sıxıntılı... Gözlərinin, çöhrəsinin altında, səbrli şaqraq gülsərdə gizlənən o birlə aləmi az da olsa duymaq üçün elə şeirləri də bələdçi ola bilir...

*Baxıram dünyanın bu gərdisinə,
Dəli bir ağlamaq keçir könlümdən.*

Alı Mustafayev

*Bu dəli gərdisli dəli dünyada
Hər oğul başını saxlaya bilmir.
Hər baxıb könlündən ağlamaq keçən
Sındırıb özünü, ağlaya bilmir.*

*Ağlasan səsinə qulaq asan kim,
Hardadı hər səsə səs verən hakim?!*
Dəmir qapıları açammır "sim-sim".
Köklü yaraları bağlaya bilmir.

*Hamının sevdiyi bu xalq, bu Vətən
Nədən belə gündə... görəsən, nədən?!*
Şəxsiyyəti gedən, mənliliyi gedən
Millət sabaha bel bağlaya bilmir.

Bəlkə də deyəcəyimiz bu sözləri oxuyanda şair dostumuz az da olsa bizlərdən alınmış, çünki, cəsarət, dürüstlük, mərdlik, saflıq, əyilməzlik, onun ən xarakterik və həm də görünən xüsusiyyətlərindəndir. Amma onun bir neçə şəkli var ki, o şekillərə baxanda hər duyğulu qəlbə sirli-sehirl bir asso-sasiya yaranar...

Onlarla şeirlərinin yaratdığı duyğular kimi;

*Mən bir həzin nəğmə idim,
Dinləyənim daş oldu, daş.
Sevinc idim, qəm deyildim,
Kırpıklarım yaş oldu, yaş.*

*Atdı-tutdu fələk məni,
Çaş-baş saldı kələk məni,
Tərpətməzdi külək məni;
Duruğum yer boş oldu, boş.*

*Susum susmaq qızıldisa
Susmağım da sızılıtsa ...*

Və ya;

*"Yanıq Kərəmiyə" oynama, bala,
Bu dərdə-ələmə oynamaq olmaz.
Ona əl qaldırın oynamaq üçün
Gərək basdan xarab olasan bir az.*

*İndidən dərdini dərk eləməsən
Dərdinin üstünə dərd gələ bilər.
Kərəmin dərdinə dərdi deməsən
Taleyin ondan da sərt gələ bilər.*

*"Yanıq Kərəmi"yə oynama, bala,
Dəlidi dəyərlər, gicdi, dəyərlər.
Soyunu, kökünü tanımayana
Soysuzdu,- dəyərlər,- bicdi,- dəyərlər.*

Adama elə gəlir ki, bu boyda dünyayla çarpışıb-vuruşan, sanki döyüslərdə zəifləmiş, amma inadından dönməyən, bir anlıq nəfəsini dərib, qərib-qərib düşüncələrə dalan, biraz da ümitsizləşən, amma ümidini kəsməyən və yenidən döyüşə baslamaq istəyən bir qəhrəmanın obrazını xatırladır şairin şeirləri, elə şekilləri də. Dərs dediyi tələbələri də, iş yoldaşları da, biz şair dostları da onun doğrudan da boy-buxunlu, sağlam və mübariz ruhlı bir şəxsiyyət olduğunu canlı şahidləyirik. Bu söylədiklərimiz isə ən çox onun daxili aləminə güzgü tutduğundan bu fikirləri də sizlərlə bölüşmək qərarına gəl-dik...

Yaradıcılığı boyu Azərbaycan ədəbiyyatının klassik (nümunəvi) ənənələrini layiqli şəkildə yaşadan, lirik şeirləri ilə üreyimizin "Sarı simini" titrə-dən, məqamı gələndə aforizmlərlə zənginləşdirən, satirik şeirləri ilə də içimizdən keçən etirazları özünəməxsus poetik bir dillə təqdim edən şair qardaşı-mıza Uca Tanrıdan möhkəm cansağlığı, fərəhli ömür və gözəl yaradıcılıq uğurları diləyirik. Sözümlərin əvəlinə qeyd etdiyimiz kimi, onunla ilk tanışlıq vaxtlarımızdan bu yana hafizəmizdə qalan şeirlərindən bir qismini (ya bütöv, ya da ixtisarla) sizinlə bölüşdük. İndi isə, dəyərli oxucular, MƏN BİR HƏZİN NƏĞMƏ İDİM adlı bu poetik aləmlə başbaşa qalmağınızı istədik. Dillər əzbəri olmağa layiq, amma zamanın dolaşığı yollarında "yubanan", 2024-cü ildə "ELM və TƏHSİL" nəşriyyatında çap etdirdiyimiz kitabdakı şeirlərlə tanışlıqdan sonra, elə sanırıq ki, əsil yaxınlıq, doğmalıq başlayacaq-dı... Uğurlar olsun!